

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
T.a.v. mevrouw mr. J.J.M. Uitermark, minister
Postbus 20011
2500 EA 's-GRAVENHAGE

uw brief van 27-02-2025	uw kenmerk 2025-0000033557	ons kenmerk FOB 11935/2025	datum 22 april 2025
onderwerp IPO-reactie op het Internetconsultatie voorstel van Wet herziening uitkeringsstelsel financiële verhoudingen			

Geachte mevrouw Uitermark,

Op 27 februari ontvingen wij uw schriftelijk verzoek te reageren op het wetsvoorstel herziening uitkeringsstelsel financiële verhoudingen via de internetconsultatie wijziging Financiële-verhoudingswet die op 28 februari 2025 is opengesteld. Graag maken de gezamenlijke provincies, verenigd in het IPO, gebruik van uw verzoek.

Lang traject

De voorliggende wetswijziging is het resultaat van een lang traject dat is opgestart in 2022 door de interdepartementale taskforce Uitkeringsstelsel. Deze taskforce is in het leven geroepen om het uitkeringsstelsel te moderniseren, waardoor dat beter aansluit bij de huidige interbestuurlijke verhoudingen. Lid van deze taskforce zijn de departementen die specifieke uitkeringen verstrekken aan decentrale overheden en de fondsbeheerders BZK en Financiën. IPO en VNG waren als klankbord aanwezig bij de bijeenkomsten van deze taskforce. Dat dit traject lang heeft geduurd komt ondermeer doordat er tussen de departementen onderling behoorlijke meningsverschillen waren, die door de fondsbeheerders moesten worden overbrugd. Wij danken de fondsbeheerders voor hun inzet hierbij.

Teleurstellend traject rondom specifieke uitkeringen

Verder uitstel van deze wetswijziging werd veroorzaakt door de maatregel rondom specifieke uitkeringen van het huidige kabinet die in oktober 2024 bekend werd. In het regeerprogramma van het kabinet-Schoof is opgenomen dat bestaande specifieke uitkeringen in 2026 moeten zijn omgezet in fondsuitkeringen, tegen een korting van 10%. Het voortzetten van specifieke uitkeringen of het instellen van nieuwe specifieke uitkeringen is slechts mogelijk op basis van een kabinetsbesluit. De provincies vinden het resultaat van deze omzetting teleurstellend aangezien naar verwachting de omzetting slechts voor een zeer beperkt aantal specifieke uitkeringen zal plaatsvinden.

Inlichtingen bij : Bert Jansen
Email : bjansen@ipo.nl
Bijlagen : 0

Vertrouwen is meer dan een wetswijziging

Uit de gesprekken in de taskforce en tijdens het proces voor de overheveling van de specifieke uitkeringen neemt het IPO waar dat er meer nodig is dan een wetswijziging om een andere wijze van samenwerking te bevorderen. Vertrouwen in elkaars prestaties en gezamenlijk inzetten op het realiseren van resultaten waar Nederland om vraagt is noodzakelijk voor een gewenst doelbereik. De wetgever beoogt met de wijzigingen (zoals beschreven in de Memorie van Toelichting (MvT) op pagina 32) *"dat het uitkeringsstelsel borgt dat de inrichting van de financiële verhoudingen past bij de wijze waarop het Rijk en medeoverheden maatschappelijke opgaven willen oppakken. Hierbij staat de bestuurlijke wens om deze opgaven op te lossen en te voorzien van een adequate bekostiging centraal. Daarnaast moet het uitkeringsstelsel de interbestuurlijke samenwerking ondersteunen en niet belemmeren."* De provincies willen zich in samenwerking met alle partners hier in ieder geval volledig voor inzetten.

Over de wijzigingen voor het verdeelmodel Provincie- en Gemeentefonds in het voorstel hebben we de volgende opmerkingen:

1. Het invoegen van het woord "ten minste" in artikel 8, eerste lid Fvw (in de MvT op pagina 25-26) is een pragmatische oplossing om wijzigingen in het verdeelmodel efficiënter te kunnen realiseren. Het is namelijk bij een herziening van het verdeelmodel noodzakelijk dat de fondsbeheerders hun verantwoordelijkheid pakken en met een goed en eerlijk voorstel komen. Maar: de provincies constateren dat de medewetgever (Tweede en Eerste Kamer) op deze manier buiten spel wordt gezet door deze wijziging. Dit kan de autonomie van de provincies aantasten. De provincies zijn van mening dat aanpassing van het verdeelmodel een nauwe betrokkenheid van de provincies en gemeenten vereist en daarmee een adequate informatievoorziening naar de medewetgever.
2. Een andere aanpassing betreft de mogelijkheid om ingroeipaden te hanteren bij de invoering van een nieuw verdeelmodel. Dit gaat in dit voorstel via een AMvB worden geregeld. Hoewel een ingroeipad bij majeure wijzigingen noodzakelijk is, vinden de provincies het eenzijdig opleggen van een ingroeipad door de fondsbeheerders niet acceptabel omdat hierdoor wordt ingegrepen in de autonomie van de decentrale overheden. De provincies wensen hierover in overleg te gaan met de fondsbeheerders, voordat de fondsbeheerders hierover een besluit nemen.

Over de wijzigingen voor het Uitkeringsstelsel hebben we de volgende opmerkingen:

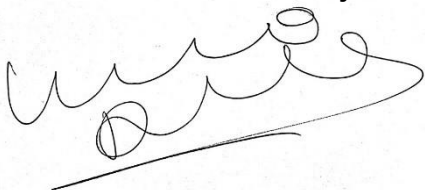
1. De provincies pleiten voor behoud van de decentralisatieuitkering (DU), zodat gekozen kan worden voor een efficiënte bekostiging in geval er middelen worden verstrekt in volledige beleidsvrijheid, waarbij geen informatie hoeft te worden verstrekt aan de minister. De bijzondere fondsuitkering (BFU) is feitelijk een decentralisatieuitkering, waarbij ingeperkte informatievoorziening mogelijk is. Indien informatievoorziening door de provincies wél noodzakelijk is, is de inzet van een bijzondere fondsuitkering een geschikt instrument.
2. De provincies vinden dat het vertrouwensbeginsel leidend dient te zijn bij de verstrekte bekostiging. Daarom vinden de provincies het essentieel dat bij de keuze van de bekostiging door departementen de voorkeursvolgorde, onder handhaving van de door de provincies gewenste decentralisatieuitkering, adequaat wordt gehanteerd: 1) algemene uitkering, 2) decentralisatieuitkering, 3) bijzondere fondsuitkering en 4) specifieke uitkering. De fondsbeheerders zouden hier een actieve rol in moeten hebben en dat bij een andere keuze dan een AU dit goed onderbouwd moet worden. Deze voorkeur zou ook in de wet moeten worden vastgelegd en getoetst moeten kunnen worden.

3. Met de invoering van de bijzondere fondsuitkering is de intentie in het conceptwetsvoorstel dat tegelijkertijd de decentralisatieuitkering zal verdwijnen. De provincies zijn beducht voor het risico dat departementen na invoering van de bijzondere fondsuitkering meer informatie zullen gaan opvragen dan in de huidige situatie waarbij de bijzondere fondsuitkering als uitkeringsvorm nog niet bestaat en een specifieke uitkering niet haalbaar was. Het is daarom van groot belang dat de voorkeursvolgorde voor het bepalen van het soort bekostiging consequent wordt toegepast en dat de minister van BZK een stevige positie krijgt bij de bepaling van de juiste bekostiging. De provincies stellen voor dit expliciet in artikel 3.5 van de Financiële-verhoudingswet op te nemen en de keuze te laten onderbouwen.
4. Het voorstel om een minimumbedrag op te nemen voor het verstrekken van een specifieke uitkering in de Financiële-verhoudingswet onderschrijven wij. De provincies adviseren de ondergrenzen voor provincies en gemeenten te differentiëren, gezien de grote verschillen in omvang (hoogte) van de specifieke uitkeringen tussen beide decentrale overheden; te denken valt aan een ondergrens van € 1 miljoen voor provincies en € 100.000 voor gemeenten.
5. De provincies achten het essentieel dat – naast verstrekking van uitkeringen via zoveel mogelijk uniforme beschikkingen – de opvraging van informatie vanuit de departementen zoveel mogelijk uniform verloopt. Dit geldt voor zowel het proces om tot de informatie-elementen te komen als voor de informatie-elementen zelf. BZK speelt hier een essentiële coördinerende rol aangezien zij systeemverantwoordelijk is voor het uitkeringsstelsel.
6. De provincies vinden het een vereiste dat vooraf aan het verstrekken van een specifieke uitkering ook rekening wordt gehouden met de administratieve lasten van de specifieke uitkering die behapbaar moeten blijven. De provincies gaan er daarom van uit dat de rijksbrede handleiding met gemeenschappelijke voorschriften voor het bepalen van de compensatie van de uitvoeringslasten beschikbaar is bij inwerkingtreding van deze wetswijziging.
7. Gezien de ervaringen met de invoering van de BBP-systematiek hechten de provincies er sterk aan dat in de Financiële-verhoudingswet wordt opgenomen dat hierover bijvoorbeeld een gezamenlijk bestuurlijk besluit wordt genomen – dit gaat dus wat de provincies betreft verder dan 'het hebben van overleg' (zoals op dit moment in artikel 11a van de wet staat).
8. Tot slot: de keuze voor specifieke uitkeringen dient naar de mening van de provincies beperkt te worden tot die situaties waarbij de bekostiging van een bepaalde taak door middel van de bestaande maatstaven van het Provinciefonds niet of onvoldoende aansluit bij het basisprincipe van een kostengeoriënteerde verdeling.

De provincies zijn van mening dat bovenstaande punten in de wetgeving en/of de Memorie van Toelichting een plaats moeten krijgen en zien daarom graag uw reactie tegemoet.

Met de meeste hoogachting,

Voorzitter van de Bestuurlijke Adviescommissie Financiën en Openbaar Bestuur van het IPO

Karin Dekker